

מרכז אלו"ט
למשפחה

אלו"ט

אגודה לאומית לילדים אוטיסטים
THE ISRAELI SOCIETY FOR AUTISTIC CHILDREN

מרץ 2016

מידע חדש בתחום האוטיזם גיליון 77 – מיניות

שלום לכולם,

גיל ההתבגרות מאופיין כתקופת התפתחות ייחודית, במהלכה שינויים פיזיים, קוגניטיביים, חברתיים, ורגשים מתרחשים במהירות. לעבור בהצלחה את גיל ההתבגרות זו היא משימה קשה ומאתגרת עבור כל הילדים. במהלך שנים אלו, ילדים משיגים את הידע המיני שלהם ומפתחים עמדות וזהות. תהליך ההתפתחות המינית הוא משמעותי מאחר שמיניות מהווה גורם חשוב בחיבור, בהנאה וביחסים עם אחרים. רוב הילדים לומדים מהסביבה היומיומית כיצד להתמודד עם השינויים הפיזיים ועם המיניות המתפתחת. הם אוספים ידע והתנהגויות מתאימות באמצעות מגוון רחב של מקורות, כגון חברים, הורים, מורים ומדיה, פשוט על ידי חשיפה. ילדים ומתבגרים על הספקטרום האוטיסטי דורשים טיפול ותשומת לב נוספת במהלך גיל ההתבגרות, במיוחד כשמדובר במיניות המתפתחת ובבריאות מינית. כאשר מתבגרים עם ASD מתחילים לחקור את המיניות ואת מערכות היחסים הרומנטיות, האתגרים ביכולות החברתיות והתקשורתיות יכולים לעכב את ההתפתחות הידע המקיף וההבנה של נושאים אלה.

במידעון הנוכחי נסקור מחקרים שנערכו כולם בארה"ב, העוסקים במיניות ובחינוך מיני לאנשים עם ASD.

מחקר אחד בחן את הספרות האקדמית שנכתבה בתחום במטרה להציג את הידע הקיים בנוגע התנהגויות מיניות של מתבגרים ולשרטט את הקווים המנחים לחינוך מיני מומלץ. מחקר שני מציג את הפרספקטיבה ההורית, ואת הדאגות המתעוררות סביב ההתפתחות המינית של ילדם. תוכנית מובנית וקצרת מועד לחינוך מיני עבור הורים וילדיהם במקביל, עומדת במרכזו של מחקר נוסף. ובמחקר האחרון, ראיונות עם בוגרים בתפקוד גבוה המספרים על מערכות היחסים הזוגיות שלהם ועמדותיהם כלפי מין ומגדר.

בנוסף, שני ספרים חדשים.

קריאה מהנה,
מיכל שמול

מידענית מרכזי אלו"ט למשפחה

Inappropriate sexual behaviour in adolescents with autism spectrum disorder: what education is recommended and why

Nicola Beddows and Rachel Brooks

[Early Intervention in Psychiatry.](#)

Published online :August 2015

התנהגות מינית בלתי הולמת של מתבגרים על הספקטרום האוטיסטי: מהו החינוך המומלץ

למתבגרים על הספקטרום האוטיסטי יש צרכים מיניים, אך הם עשויים לא להבין את ההתפתחות הפיזית והרגשית שלהם וכתוצאה מכך להיות מעורבים בהתנהגות מינית בלתי הולמת. החוקרים סקרו 42 מחקרים שנכתבו בנושא זה, על מנת לסכם מהי ההתנהגות המינית הבלתי הולמת המתרחשת בקרב מתבגרים עם ASD, לברר מדוע היא מתרחשת, ומהו החינוך המומלץ לתחום.

המחקרים הראו שמתבגרים על הספקטרום האוטיסטי עוברים את כל שלבי ההתבגרות המינית כמו מתבגרים בהתפתחות רגילה. מתבגרים עם ASD הם בעלי סקרנות מינית דומה למתבגרים בהתפתחות רגילה, עם זאת הדחפים המיניים שלהם עלולים להיראות ממושכים או מעוכבים בהשוואה לצעירים אחרים. 75% מהמתבגרים עם ASD הציגו התנהגות מינית, מתוכם 30% התנהגויות שמהוות סיבה לדאגה במהלך גיל ההתבגרות. התנהגויות מיניות המתרחשות בקרב מתבגרים עם ASD כוללות אוננות יתר, אוננות בציבור, מחוות רומנטיות בלתי הולמות והתערטלות בלתי הולמת. במחקרים מייחסים את ההתנהגויות המיניות הבלתי הולמות לחוסר הבנה של גיל ההתבגרות, חוסר בחינוך מיני הולם, תרופות ובעיות אינהרנטיות באוטיזם.

צעירים בהתפתחות רגילה רוכשים חלק מהחינוך החברתי והמיני שלהם באמצעות קבוצות השווים, אך למתבגרים על הספקטרום האוטיסטי אין גישה לסוג כזה של חינוך. המורכבות הגוברת של סוציאליזציה במהלך גיל ההתבגרות יכולה להיות מאוד מבלבלת ואף עלולה להגביר את קשיים חברתיים כמו יכולות נמוכות של זיהוי רגשות והדדיות, לקויות בתקשורת הלא מילולית וחוסר יכולת לשמר שיחה.

האופי המגוון של המחקרים לא איפשר לייצר השוואה של התוצאות והמסקנות, ומכאן שקשה ליצור הכללה של הממצאים על כל אוכלוסיית ה-ASD, ומה שיהיה נכון למתבגר אחד לא יהיה בהכרח מתאים למתבגר אחר. אך באופן בסיסי, עולה מהמחקרים כי על מנת שהמיניות שלהם תהיה מובנת עבורם, המתבגרים צריכים להבין מהו אוטיזם לפני שיוכלו להתקדם עם הכישרים החברתיים שלהם ובהמשך גם עם המיניות שלהם.

החוקרים מציינים, כי השאיפה בחינוך המיני צריכה להתמקד בכך שהביטוי המיני יהיה מתאים אך אין צורך לגרום לדיכוי של התשוקה המינית. כדי שזה יקרה, הורים, מורים ומטפלים צריכים להכיר את הקשיים של הצעירים על מנת שיוכלו להשיג ציפיות ריאליות. כיוון שההורים הם המומחים ביותר ביחס לילדיהם, חשוב שתהיה להם גישה למידע מקצועי והולם. חשוב להתחיל

את החינוך מגיל צעיר, וכיוון שכל אחד הוא שונה, החינוך צריך ללמד את הדברים באופן שיתאים לכל אחד באופן נגיש וספציפי. חשוב לפתח מיומנויות חברתיות ולתת דגש להבנה של נורמות חברתיות, עוד בטרם מתחילים ללמד היבטים טכניים יותר של חינוך מיני. במידה ונותר קושי בהבנה של המידע, מתאים יותר ללמד את הצעירים איך כן להתנהג במצבים מסוימים במקום להסביר מדוע הם לא צריכים לעשות משהו.

למרות המידע על מגוון דרכי הוראה לחינוך מיני (קבוצות, אחד על אחד, סדנאות, קלטות וידאו ועוד) לא בוצע מחקר שיכול לקבוע את האפקטיביות של טכניקות הלימוד השונות. יחד עם זאת, קבוצות תמיכה להורים הוכחו כשימושיות, בהיותן מרחב המאפשר דיון בבעיות נפוצות ומסייע בקבלת האוטיזם.

לקבלת המחקר המלא באנגלית ניתן לפנות למייל b_lauren@alut.org.il

מחקר

Parental sexuality-related concerns for adolescents with autism spectrum disorders and average or above IQ

Laura G. Holmes, Michael B. Himle & Donald S. Strassberg

[Research in Autism Spectrum Disorders](#)

[Volume 21](#), January 2016, Pages 84–93

מיניות של מתבגרים על הספקטרום האוטיסטי – ממה הורים חוששים?

חינוך מיני הוא משימה קשה לכל הורה, והורים רבים נמנעים או דוחים שיחות על מין ומיניות עם ילדיהם בגלל אי נוחות, חוסר ידע או חוסר וודאות מתי ואיך להעלות את הנושאים הללו. עם זאת, הצגה ושיחה על נושאים מיניים עלולה להיות אף יותר מסובכת (וחשובה) להורים של בני נוער עם ASD, בשל פערים בין הגיל הכרונולוגי והגיל ההתפתחותי או בגלל קשיים תפקודיים שונים. בנוסף, ההתפתחות המינית מתרחשת בתוך הקשר חברתי-תרבותי, ומערכות יחסים מיניות בריאות דורשות תקשורת. מיומנויות תקשורת ואינטראקציה חברתית כגון הבנת גשות, כוונות ורמזים חברתיים הם תחומים בהם מתקשים אנשים עם ASD וכל אלו הופכים את החינוך המיני למורכב במיוחד עבור ההורים.

על מנת להבטיח כי הורים יוכלו לנהל עם ילדיהם על הספקטרום האוטיסטי שיחות הדרכה בנוגע למיניות, דבר המאפשר התפתחות מינית בריאה, חשוב להבין מהם המחסומים והחששות אשר עלולים לפגוע ביכולת או ברצון של ההורים לעסוק בנושאים אלו עם ילדיהם.

מחקר זה בקש לקבוע את המשמעות של חששות הוריים בנוגע למיניות וליחסים של ילדם, וכיצד חששות אלו משפיעים על היכולת של הורים לשוחח עם ילדם על נושאים הקשורים למין ומיניות. 131 הורים לנערים עם אוטיזם בני 12-18 בעלי קוגניציה ממוצעת או גבוהה השתתפו במחקר. המשתתפים גויסו מתוך קבוצות תמיכה לאוטיזם שהתקיימו בארה"ב בין השנים 2012-2013. ההורים מילאו שאלון אנונימי מקוון אודות האוטיזם והחינוך המיני.

הורים במחקר הנוכחי דיווחו על חששות בנוגע לשאלה אם לילדם יהיו יחסים רומנטיים או ההזדמנות לחוויות מיניות משותפות. 90.7% מההורים היו מודאגים מההשפעה השלילית של הכישורים החברתיים הלקויים על היכרויות ונישואין, ו-89.9% היו מודאגים היכולת של ילדם לקיים מערכת יחסים הדדית ומספקת. יתר על כן, 66.7% היו מודאגים מהאפשרות כי לילדם לא יהיו הזדמנויות לחוויות מיניות משותפות, ו-88.3% היו מודאגים מהיכולת של ילדם למצוא בן או בת זוג. הורים של מתבגרים עם אוטיזם בתפקוד נמוך דיווחו על חששות רבים יותר בנושאים אלו של יחסי מין חזגיות.

ההורים במחקר הביעו חשש מסוים בנוגע להשלכות בריאותיות שליליות של יחסי מין כמו הריון לא מתוכנן או איידס. פחות ממחצית ההורים במדגם הנוכחי שוחחו עם ילדם על מניעת מחלות מין ועל הריון, ופחות מחמישית מההורים הסבירו לילדם על שימוש בקונדום. רק 10% מההורים במחקר דיווחו שילדם חווה מערכת יחסים, ולכן הם אינם יכולים לחשוב שהילד שלהם יהיה בסיכון להריון או מחלות מין. לחילופין, יתכן כי הורים מניחים שהילד לומד על בריאות מינית ומניעה בבית הספר.

מעט הורים במחקר הנוכחי דיווחו כי הם מודאגים מתנהגות מינית בלתי הולמת או יוצאת דופן של ילדם. רוב ההורים ציינו כי הם אינם חוששים לגבי התנהגות מינית בלתי הולמת, קיבעון או כפייה מינית, או לגבי אפשרות שילדם יתקוף מינית או ייעצר בשל התנהגות מינית.

בדומה למחקרים קודמים, תוצאות המחקר מצביעות כי הורים לנערים על הספקטרום האוטיסטי חוששים מהתעללות או ניצול מיני, מנושאים הקשורים לבריאות מינית, ומעמדות הקהילה לגבי המיניות של ילדם. זהו מידע חשוב עבור צוותים מקצועיים מתחום החינוך והבריאות, שיש להם הזדמנות לקיים דיון עם ההורים בנושא ההתפתחות המינית של הילדים על מנת להפיג חששות מסוימים ולספק תמיכה מתאימה.

בניגוד להשערת המחקר, לא נמצא קשר משמעותי בין דאגות ההורים לגבי מיניות ויחסים של ילדם לבין התקשורת בין הורה לילד בנושאים אלו. ייתכן כי בהשוואה למשתנים אחרים, חששות הוריים מהווים גורם פחות חשוב ההתנהגות ההורית. נמצא קשר בין דאגות ההורים בנוגע לנושאים הקשורים למיניות של ילדם ובין תחושת היכולת שלהם לשוחח איתם באופן יעיל על מיניות ועד כמה הם חשו עצמם מוכנים להתמודד עם ההתפתחות המינית של ילדם.

לקבלת המחקר המלא באנגלית ניתן לפנות למייל b_lauren@alut.org.il

מחקר

Providing Education on Sexuality and Relationships to Adolescents with Autism Spectrum Disorder and Their Parents

Laura L. Corona et.al.

[Sexuality and Disability](#)

Published online: December 2015.

חינוך למיניות וליחסים למתבגרים על הספקטרום האוטיסטי ולהוריהם

מחקרים מראים כי למרות שמתבגרים עם אוטיזם מעוניינים במערכת יחסים אינטימית, הם לעתים קרובות מתקשים להבין את הדקויות של יצירת יחסים רומנטיים הולמים עם בני גילם. למרות קשיים אלה, מתבגרים עם אוטיזם מקבלים פחות חינוך מיני וחינוך על ומערכות יחסים מאשר חבריהם בכלל האוכלוסייה. ללא ידע זה, פוחתת היכולת של אנשים עם ASD לפתח קשרים חברתיים ורומנטיים משמעותיים וגובר הסיכון שלהם לחוויות מיניות שליליות.

לפי מחקרים קודמים, אנשים עם ASD מקבלים פחות חינוך למיניות בהשוואה לחבריהם בהתפתחות רגילה. על חוסר ידע זה העידו החששות של ההורים לגבי תחומים ספציפיים כמו ידע על אמצעי מניעה, מחלות מין והיגינה מינית. למרות שהמתבגרים קיבלו חינוך מיני מסוים, הם לא זכרו או לא הבינו לגמרי את החומר שהוצג להם. סביר להניח כי הגישות לחינוך מיני בכיתות רגילות אינן מתאימות למתבגרים על הספקטרום האוטיסטי, בהתחשב בצרכים החינוכיים הייחודיים של אוכלוסייה זו.

המחקר הנוכחי ביקש לבחון ולהעריך התערבות המתמקדת במתן חינוך למיניות ויחסים לבני נוער עם ASD ולהוריהם. שמונה הורים וילדיהם המתבגרים (בני 12-16) מניו יורק, השתתפו ב-6 מפגשים בני שעתיים כל אחד, שהתקיימו לאורך 3 חודשים. המפגשים להורים וילדים התקיימו במקביל אך נערכו בחדרים נפרדים.

המפגשים עם הצעירים כללו נושאים של גוף האדם בהתבגרות מינית, אוננות, פרטיות היגינה אישית, סוגים של מערכות יחסים, התנהגות נאותה בדייטים, מגע פיזי, בטיחות אישית ועוד. בכל מפגש ניתן תיאור ספציפי של הנושא, ההנחיות לוו בעזרים ויזואליים ובמידת האפשר התקיימה שיחה מילולית.

מפגשי ההורים עסקו באותם הנושאים, ודנו באסטרטגיות לתמיכה במתבגרים: הקשיים המשפיעים על מתבגרים עם ASD, איך להתכונן לקראת שיחה עם הילדים על גיל ההתבגרות, השימוש בעזרים ויזואליים ללימוד מושגים מופשטים, אסטרטגיות לעידוד היגינה טובה, אסטרטגיות לתמיכה במיומנויות של ידידות ושל מערכות יחסים ועוד .

הממצאים מצביעים על כך שתכנית חינוך למיניות קצרת מועד אפשרית ומספקת למשפחות. השתתפות בתוכנית הגבירה את התקשורת בין ההורים לילדים בנושאים הקשורים ליחסים ולמיניות והפחיתה את חששות ההורים בנוגע לתחומים מסוימים בנושא זה. ההורים האמינו שהילדים שלהם מעוניינים ביחסי מין וביחסים רומנטיים, אך אינם יודעים איך לזום אינטראקציות כאלה באופן ראוי.

הורים דיווחו גם על חששות הקשורים למודעות של ילדיהם לגבי הזכות לפרטיות של אנשים אחרים, ולגבי אופיים הפרטי של התנהגויות מיניות. למעלה ממחצית מן ההורים דיווחו כי ילדיהם נגעו באיברייהם הפרטיים בציבור, וכשליש מהם דיווחו שילדיהם נגעו בילדים אחרים באופן בלתי הולם. מעורבות בהתנהגויות מסוג זה עלולות לגרום לקשיים ארוכי טווח לילדים עם ASD בגלל חוסר ההבנה שלהם את הכללים החברתיים הקשורים בתחומים אלו . לכן התמקדות בפרטיות ובהתנהגויות מיניות בלתי הולמות היא מרכיב חיוני בתכנית חינוך למיניות ויחסים עבור אנשים על הספקטרום האוטיסטי.

הורים דיווחו על רמות גבוהות של שביעות רצון מן התכנית החינוכית . באופן ספציפי, הם חשו שהתכנית הייתה שימושית עבור בני הנוער שלהם, סיפקה מידע חשוב, והיתה מועילה גם למתבגרים וגם למערכת המשפחתית. ההורים סיפרו כי הם דנים עם ילדיהם במספר רב יותר של נושאים רגישים מאשר היה להם לפני התכנית. יתר על כן, ההורים חשו שהתכנית סיפקה הזדמנות חברתית טובה לילדים שלהם.

לקבלת המחקר המלא באנגלית ניתן לפנות למייל b_lauren@alut.org.il

Qualitative Exploration of Sexual Experiences Among Adults on the Autism Spectrum: Implications for Sex Education

Jessica Penwell Barnett & Eleanor Maticka-Tyndale

[Perspectives on Sexual and Reproductive Health](#)

[Volume 47, Issue 4](#), December 2015, pp 171-179

חוויות מיניות-חברתיות בקרב בוגרים על הספקטרום האוטיסטי

מטרת המחקר הנוכחי הייתה לפתח הבנה לגבי הדרך בה אנשים אוטיסטים מתארים את המיניות ואת החוויות המיניות שלהם, ולבחון את ההשלכות של תיאורים אלה עבור פיתוח תכנית של חינוך מיני.

במסגרת המחקר נערכו ראיונות עומק עם 24 בוגרים על הספקטרום האוטיסטי בגילאי 18-61, שהתגוררו הקהילה ויכלו לתקשר בעל פה או באמצעות כתיבה. המשתתפים גויסו באמצעות מודעות באינטרנט בפורומים מתאימים ברחבי ארה"ב והראיונות נערכו באמצעות האינטרנט לפי בחירת המרואייין: במיילים, בצ'אט או בשיחות וידאו. רוב המשתתפים היו במערכת יחסים רומנטית: תשע מהם היו נשואים, שבעה בזוגיות ושמונה רווקים.

ממצאי המחקר עולים בקנה אחד עם מחקרים קודמים בהם נמצא כי בוגרים אוטיסטים נוטים פחות להיות במערכות יחסים רומנטיות בהשוואה לחבריהם בהתפתחות רגילה. בהשוואה לאוכלוסייה הכללית הם נטו פחות להיות הטרוסקסואלים, והחוויות הרומנטיות או המיניות הראשונות שלהן החלו מאוחר, לאחר גיל 18.

מלבד כמה יוצאים מן הכלל, המשתתפים לא דיווחו שקיבלו חינוך מיני הולם בבית או בבית הספר, ואת החינוך שכן קיבלו הם תיארו כנורמטיבי. בנוסף, הם הביעו דאגה לגבי היכולת של חינוך זה להתמודד עם חוויות המיניות הרלוונטיות לאוטיזם.

עבור המשתתפים במחקר הנוכחי, ההיבט המאתגר ביותר בהיכרויות ובזיווג היה מציאת שותף רומנטי. המאפיינים של אתגר זה נבעו מחוסר ידע על נורמות מיניות-חברתיות וממגבלות בתקשורת החברתית. אלו הקשו על התנהגויות בדייטים, כמו חיזור, פלירטוט או הבעת עניין רומנטי.

בנוסף לחיזור, אליו המשתתפים התייחסו אל המרכיב מאתגר במיניות, חוסר ויסות חושי היה נושא נוסף שהוזכר רבות. לרוב החינוך המיני עוסק בהבדלים של תקשורת חברתית כמשפיעים על המיניות, ונדיר שיש התייחסות לתחומים של הוויסות החושי. הדומיננטיות של נושא הוויסות החושי והאסטרטגיות בהן המשתתפים משתמשים כדי להצליח בקשר, יכול לרמוז שחלק מן ההתנהגויות המיניות הנתפשות כיוצאות דופן, הן למעשה תגובות אדפטיביות לחוויות החושיות.

החששות המרכזיים של המשתתפים בתחום מיניות התמקדו כאמור בחיזור ובחוסר ויסות חושי, שניהם תחומים הקשורים למאפיינים של האוטיזם: קשיי תקשורת והתנהגויות חברתיות. הבחנות אלו במחקר זה אינן נתפשו כלקות אלא כחיסרון בניסיון להשיג מערכת יחסים רומנטית ומינית מספקת בהקשר של נורמות תרבותיות וחברתיות.

ממצאי המחקר מצבעים על כך שהחינוך למיניות כיום מוטה ולא מספק, ומותיר את הבוגרים עם משאבים דלים להתמודדות ועם יכולות מועטה ליצור הזדמנויות להשגת מטרות רצויות. כדי לתמוך בבריאות מינית כוללת עבור אוטיסטים, החינוך המיני צריך להיות ידידותי ומתאים לקשיים שלהם. החוקרים ממליצים להציע לאנשים על הספקטרום האוטיסטי חינוך מיני במרווחי זמן קבועים לאורך כל מהלך החיים, במיוחד בבגרות צעירה; להעביר מידע עובדתי, באופן מפורש ובפירוט; לתאר ולתרגל את הנוהג של נורמות ומיומנויות מיניות – חברתיות, לספק דוגמאות של סימנים לניצול או פגיעה; ולהתייחס באופן שווה לזהויות מגדריות שונות ולהבדלים חושיים.

לקבלת המאמר המלא באנגלית ניתן לפנות למייל b_lauren@alut.org.il

ספרים חדשים

Girls Growing Up on the Autism Spectrum

Shana Nichols, Gina Marie Moravcik & Samara Pulver Tetenbaum

Jessica Kingsley Publishers, 2015

מה כדאי להורים ואנשי מקצוע לדעת על טרום גיל ההתבגרות. זה לא קל להתבגר, התלאות של מתבגרת יכולות להיות מבלבלות במיוחד עבור נערות על הספקטרום האוטיסטי. הספר מתייחס לחששות ולדאגות איתם מתמודדות נערות על ASD והוריהם, החל ממחזור חודשי, שינויים פיזיים ועד חברויות והשתלבות.

ספר זה מטפל בבעיות הליבה כגון קוגניציה, תקשורת, התנהגות, רגישויות חושיות וקשיים חברתיים; המחברות נותנות עצות כנות ומציאותיות על מגוון רחב של נושאים חשובים בגילאי העשרה. הן נותנות פרספקטיבה מקצועית לצד חוויות אישיות של אמהות, בנות ומחנכים. (מתוך אתר ההוצאה).

[כתובת לרכישת הספר](#)

Relationship Building and Sexual Awareness for Kids with Autism: a S.T.A.R.S. 2 Approach

Susan Heighway, Susan Kidd Webster

אניאלי סטורי ובלייז אגייר
אח, 2015

הספר נועד לסייע לחנך צעירים ולבנות את ההערכה העצמית שלהם, כדי שיוכלו לקבל החלטות מושכלות. מודל שתוכנן עבור מתבגרים עם לקויות התפתחותיות המתמקד בארבעה תחומים: הבנה של יחסים, הדרכה למיומנויות חברתיות, מודעות מיניות ואסרטיביות. מודל שמטרתו

קידום מיניות חיובית ומניעת התעללות מינית. הספר מעניק כלי הערכה שעוזרים לזהות את נקודות החוזק ואת הצרכים של כל מתבגר, ומציג פעילויות שנועדו לענות על צרכים ספציפיים. (מתוך אתר ההוצאה)

[כתובת לרכישת הספר](#)

*המידע/הפרסום המועבר בדיוור זה הינו כללי בלבד, אינו מתייחס למקרים פרטניים ואינו מהווה תחליף לייעוץ משפטי ו/או מקצועי. המידע/הפרסום אינו מהווה המלצה ו/או עידוד מצד אלו"ט או מי מטעמה לבצע או שלא לבצע כל פעולה שהיא.